Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-33 Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 1053

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 3 januari 2024

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister voor Klimaat en Energie over de brief van 4 december 2023 over de geannoteerde agenda Energieraad 19 december 2023 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1049) en over de brief van 20 oktober 2023 over de antwoorden op vragen commissie over de geannoteerde agenda informele Telecomraad 23-24 oktober 2023 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1034) (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1043).

De vragen en opmerkingen zijn op 8 december 2023 aan de Minister voor Klimaat en Energie voorgelegd. Bij brief van 13 december 2023 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Stoffer

Adjunct-griffier van de commissie,
Reinders

kst-21501-33-1053
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2024

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II	Antwoord / Reactie van de Minister	4

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks- PvdA-fractie steunen het voorstel om in te stemmen met de verlenging van de noodverordening, maar hebben hier nog wel vragen over. De Minister geeft aan dat dat de appreciaties zoals eerder gestuurd naar de Kamer nog steeds geldig zijn aangezien er geen inhoudelijke wijzingen zijn doorgevoerd. In kader van het dynamisch prijslimiet heeft de Minister zich kritisch geuit over het markcorrectiemechanisme (MCM), en aangeven het belangrijk te vinden dat er een impact assessment wordt uitgevoerd. Verder geeft de Minister aan dat de verwachting is dat de verlenging breed zal worden gesteund. Deze leden vragen in dit licht op welke wijze de Minister zich heeft ingezet voor de impactanalyse, zoals aangegeven in voorgaande appreciatie.[1] Gelden dezelfde inhoudelijke bezwaren als eerdere appreciaties? Wat is de voortgang van het impact assessment? Vermoed de Minister dat deze noodverordeningen in de toekomst opnieuw worden verlengd?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn van mening dat de vergunningsverlening van hernieuwbare energieprojecten dient te worden versneld. Echter, de Minister geeft aan dit pas voor te stellen wanneer andere lidstaten wijzigingsvoorstellen doen. Deze leden zijn van mening dat de Minister hiervoor proactief zou moeten inzetten, ondanks de verwachting dat de verlenging van de noodverordeningen ongewijzigd worden verlengd. Deelt de Minister deze mening? Is de Minister bereid zich hiervoor in te zetten als er geen wijzigingsvoorstellen worden gedaan? Zo nee, waarom?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Energieraad van 19 december 2023. Deze leden onderschrijven dat een verlenging van de bestaande noodverordeningen wenselijk is. Wel benadrukken zij het belang van leveringszekerheid en een toename van de Europese en Nederlandse energie-onafhankelijkheid.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet zal instemmen met het verlengen van de noodverordeningen waarbij er staat dat er geen inhoudelijke wijzigingen plaatsvinden. Deze leden vragen hoe het kabinet dit standpunt rijmt met de additionele solidariteitsmaatregelen die nu voorgesteld worden voor landen met LNG-installaties. Waarom kiest het kabinet ervoor om met deze verstrekkende maatregel in te stemmen die Nederland ruimte ontneemt om zelf te handelen in een gascrisis?

De leden van de VVD-fractie hebben dan ook ernstige zorgen over de extra verplichtingen betreffende LNG-faciliteiten en de verplichting om gas te leveren aan andere lidstaten. Dit gezien de schaalgrootte van de LNG-faciliteiten in Nederland. Deze leden vragen daarom welke negatieve gevolgen verwacht worden bij deze maatregel en welke gevolgen dit geeft voor de sector. Verder vragen deze leden welke gevolgen de verordening

[1] Kamerstuk 22 112, nr. 3535.

heeft voor het vullen van gasopslagen en mogelijke strategische reserves. Zij vragen ook hoe dit aansluit op de prioritering binnen het bescherm- en herstelplan gas (BHG). Deze leden vinden het dan ook vreemd dat het kabinet hiermee instemt gegeven haar bredere standpunt.

De leden van de VVD-fractie zijn tevreden dat de Noodverordening Versoepelde vergunningverlening verlengd wordt en de inzet op uitbreiding van versnelde en vereenvoudigde vergunningverlening met waterstofprojecten. Kan de Minister aangeven gezien de lange implementatieduur hoe deze vereenvoudigde vergunningverlening wordt bewerkstelligd? Hoe past de Minister deze versnelling al toe in Nederland? Kan deze ook op het elektriciteitsnet toegepast worden? Welke elementen van deze noodverordening zouden ook wenselijk zijn op de lange termijn?

De leden van de VVD-fractie zijn nog steeds van mening dat het marktcorrectiemechanisme er niet had moeten komen en vragen de Minister of hij nog mogelijkheden ziet om de komende periode – mogelijk via additionele impact assessments – de risico's van het marktcorrectiemechanisme verder te verminderen. Deze leden gaan ervan uit dat als er niet voldaan wordt aan de randvoorwaarden van het kabinet bij de eenjarige verlenging van het MCM het kabinet dan ook tegen deze verlenging zal stemmen.

De leden van de VVD-fractie vragen verder of het kabinet bereid is om het afsluiten van langetermijninkoopcontracten te agenderen bij de update omtrent de externe energiebetrekking en ook als mogelijk onderwerp voor het Belgische voorzitterschap? Daarnaast vragen deze leden of gezamenlijke kennis- en innovatieontwikkeling op het gebied van SMR's samen met België mogelijk is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de door de Minister voor Klimaat en Energie opgestelde geannoteerde agenda voor de Energieraad van 19 december 2023. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie onderschrijven de kritiekpunten die de Minister aanlevert op het verlengen van de noodverordeningen, maar steunen hem eveneens in het besluit om akkoord te gaan met verlenging. De Minister stelt dat het marktcorrectiemechanisme niet tot negatieve effecten heeft geleid. Maar kan de Europese Commissie ook aantonen dat er sprake is van positieve effecten die de noodzakelijkheid van voortzetting ondersteunen?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de gang van zaken, waarbij het Europees parlement feitelijk buitenspel wordt gezet, zeer ongewenst is. Zij vragen de Minister om dit stevig kenbaar te maken tijdens de Energieraad en hierbij aan te geven dat een dergelijke werkwijze de democratische legitimiteit van de Europese Unie kan schaden.

De leden van de D66-fractie vragen tot slot om, indien van toepassing sinds de brief van 8 september 2023 (Kamerstuk 22 112, nr. 3767), een update te geven over de stand van zaken van het uittredingsproces uit het Energiehandvestverdrag.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de Geannoteerde Agenda Raad voor de Energieraad. Deze leden hebben een aantal vragen.
De leden van de BBB-fractie lezen dat de verlenging van de drie noodverordeningen geschiedt op basis van artikel 122 VWEU. Dit geeft de Raad de mogelijkheid om ten tijde van crises op voordracht van de Commissie noodmaatregelen te treffen zonder dat hier instemming van het Europees parlement voor nodig is. Nederland is hier geen voorstander van, en is van mening dat er een gedegen juridische analyse moet komen. Komen er hier nog vervolgstappen op? Gaat Nederland vragen naar deze juridische analyse en zal deze worden teruggekoppeld aan de Kamer zodra deze afgerond is?
De leden van de BBB-fractie lezen dat de Nederlandse kritiek op aangaande de Noodverordening solidariteit bevorderen. In het verleden werd er voorbijgegaan aan het feit dat lidstaten geen gas inkopen en ook niet over mogelijkheden beschikken om bedrijven voor te schrijven hoe en waar zij hun gas inkopen. Ook was er kritiek over extra solidariteitsverplichtingen voor lidstaten met LNG-installaties, dit omdat de uitvoering daarvan erg complex is door onder meer de hiervoor noodzakelijke afspraken over transit door andere lidstaten naar een lidstaat die op deze een bepaling een beroep doet. De kritiekpunten gelden nog steeds voor Nederland, maar stemt wederom in. Bleek de kritiek van een jaar geleden terecht? Hoe heeft zich dit in de praktijk geuit en is dit het waard om alsnog voor te stemmen, los van het krachtenveld en een gezamenlijke aanpak niet in de weg willen staan? Ook hebben deze leden nog een vraag over het decarbonisatiepakket. Vermeld staat dat er goed bekeken gaat worden of er vanaf de inwerkintreding van het pakket geen overlap gaat ontstaan tussen verordeningen. Hoe gaat dit bekeken worden en kan de Kamer deze bevindingen dan ook inzien?
De leden van de BBB-fractie lezen aangaande de Noodverordening Marktcorrectiemechanisme dat Nederland getracht heeft extra parameters in te bouwen die zorgen dat het instrument enkel in uiterste gevallen ingezet kan worden. Ook valt de lezen dat Nederland (indien het krachtenveld niet op de hand van Nederland is) zou kunnen instemmen met een verlenging van een jaar mits er geen aanpassingen worden gedaan anders dan allicht enkele technische aanpassingen. Welke parameters heeft Nederland toentertijd ingebouwd en gaan deze mee indien Nederland opnieuw gaat instemmen, of moet daar opnieuw over onderhandeld worden?

II Antwoord / reactie van de Minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de Groenlinks-PVDA fractie:

De leden van de GroenLinks- PvdA-fractie steunen het voorstel om in te stemmen met de verlenging van de noodverordening, maar hebben hier nog wel vragen over. De Minister geeft aan dat dat de appreciaties zoals eerder gestuurd naar de Kamer nog steeds geldig zijn aangezien er geen inhoudelijke wijzingen zijn doorgevoerd. In kader van het dynamisch prijslimiet heeft de Minister zich kritisch geuit over het markcorrectiemechanisme (MCM), en aangeven het belangrijk te vinden dat er een impact assessment wordt uitgevoerd. Verder geeft de Minister aan dat de verwachting is dat de verlenging breed zal worden gesteund.

1
Deze leden vragen in dit licht op welke wijze de Minister zich heeft ingezet voor de impactanalyse, zoals aangegeven in voorgaande appreciatie.[2]

2
Gelden dezelfde inhoudelijke bezwaren als eerdere appreciaties?

3
Wat is de voortgang van het impact assessment?

4
Vermoed de Minister dat deze noodverordeningen in de toekomst opnieuw worden verlengd?

Antwoord 1 t/m 4
Ik heb afgelopen jaar tijdens de onderhandelingen over de invoering van een MCM-verordening gepleit voor een gedegen impactanalyse op het marktcorrectiemechanisme (MCM). Wegens de acute situatie destijds, was er volgens de Europese Commissie geen tijd om voorafgaand aan die invoering een uitgebreide impactanalyse van de MCM te doen. Mede door mijn inzet is in de verordening wel vastgelegd dat de Europese toezichthouders ACER en ESMA begin 2023, kort na inwerkingtreding van de noodverordening, een voorlopig datarapport en een finale effectbeoordeling hebben gepubliceerd. In deze rapporten stelden beide Europese toezichthouders dat zij op dat moment nog geen mogelijk negatieve effecten van de MCM konden waarnemen. Deze negatieve effecten van het MCM zullen zich volgens ESMA en ACER mogelijk pas voordoen naarmate de marktprijs beweegt in de richting van de MCM-activatieprijs, of wanneer het MCM daadwerkelijk is geactiveerd. Het prijsniveau is in het afgelopen jaar nog niet in de buurt van de MCM-activatieprijs gekomen, waardoor zich nog geen negatieve effecten als gevolg van de MCM-invoering hebben voorgedaan. Omdat er geen analyse is waaruit blijkt dat zich geen negatieve effecten zullen voordoen, indien de werkingsduur wordt verlengd, heb ik bij de verlenging van de MCM-verordening dezelfde inhoudelijke bezwaren als vorig jaar bij de invoering van de MCM.

De juridische basis voor het MCM is artikel 122 VWEU. Maatregelen op grond van dit artikel dienen tijdelijk van aard te zijn. De Europese Commissie heeft aangegeven dat de mondiale gasmarkt voorlopig krap en volatiel blijft en dat het gebruik van artikel 122 VWEU voor nog één jaar gerechtvaardigd is. Voor de Europese Commissie blijft 2024 een jaar waarin extra inspanningen nodig zijn. Pas eind 2025 verwacht zij stabilisatie op de gasmarkt door de extra LNG importcapaciteit en de inwerkingtreding van het decarbonisatiepakket. Gelet op deze redenering schat ik in dat dit het laatste jaar is waarin de noodverordeningen op basis van 122 VWEU worden verlengd, maar dit is uiteraard afhankelijk van de ontwikkelingen op de mondiale gasmarkt, evenals van het krachtenveld in de EU.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn van mening dat de vergunningsverlening van hernieuwbare energieprojecten dient te worden versneld. Echter, de Minister geeft aan dit pas voor te stellen wanneer andere lidstaten wijzigingsvoorstellen doen. Deze leden zijn van mening dat de Minister hiervoor proactief zou moeten inzetten, ondanks de verwachting dat de verlenging van de noodverordeningen ongewijzigd worden verlengd.

---

[2] Kamerstuk 22 112, nr. 3535.

5
Deelt de Minister deze mening?

6
Is de Minister bereid zich hiervoor in te zetten als er geen wijzigingsvoorstellen worden gedaan? Zo nee, waarom?

Antwoord 5 en 6
Het kabinet is voorstander van versoepeling en vereenvoudiging van het Europees vergunningenkader voor hernieuwbare energieprojecten. In dit kader verwelkomt het kabinet dan ook een verlenging van de noodverordening versoepeling vergunningenprocedures en ik ben dan ook voornemens daarmee in te stemmen.
Het kabinet is voorstander van versoepeling en vereenvoudiging van het Europees vergunningenkader voor hernieuwbare energieprojecten. In dit kader verwelkomt het kabinet dan ook een verlenging van de noodverordening versoepeling vergunningenprocedures en ik ben dan ook voornemens daarmee in te stemmen. Een meerderheid van lidstaten heeft aangegeven in te stemmen met de verlenging van de voorliggende noodverordeningen zonder hierin wijzigingen aan te brengen. Nederland sluit zich bij deze positie aan, omdat het wil voorkomen dat op andere elementen van de noodverordeningen ook discussie gaat plaatsvinden die de inhoud van deze verordeningen verslechtert (bijvoorbeeld met betrekking tot (de)activatie van het marktcorrectiemechanisme). Daarnaast is het met betrekking tot versnelling van vergunningprocedures ten behoeve van de energietransitie zinvoller en effectiever in te zetten op versnelde implementatie van de REDIII, aangezien deze regelgeving van permanente aard is, voor meer versnelling zorgt in vergunningprocedures en het toepassingsbereik groter is dan die van de noodverordening.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Energieraad van 19 december 2023. Deze leden onderschrijven dat een verlenging van de bestaande noodverordeningen wenselijk is. Wel benadrukken zij het belang van leveringszekerheid en een toename van de Europese en Nederlandse energie-onafhankelijkheid.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet zal instemmen met het verlengen van de noodverordeningen waarbij er staat dat er geen inhoudelijke wijzigingen plaatsvinden.

7
Deze leden vragen hoe het kabinet dit standpunt rijmt met de additionele solidariteitsmaatregelen die nu voorgesteld worden voor landen met LNG-installaties.

Antwoord
De additionele solidariteitsverplichtingen maken deel uit van de eind 2022 vastgestelde noodverordening en worden met het nu voorliggende voorstel met maximaal één jaar verlengd. Er worden derhalve geen extra maatregelen voorgesteld. Verder geldt dat een aantal van de solidariteitsmaatregelen uit de noodverordening met de aanstaande werking van het decarbonisatiepakket meer structureel wordt, zij het in beperktere vorm – zo wordt bijvoorbeeld niet de solidariteitsverplichting overgenomen voor landen met LNG-installaties. Gelet hierop, heeft Nederland in het kader van de discussie over de verlenging van de noodverordeningen voorgesteld dat de maatregelen uit de noodverordening komen te vervallen zodra het decarbonisatiepakket in werking treedt, hetgeen ergens begin volgend jaar zal zijn. De exacte duur van verlenging van de solidariteits-

verplichtingen in relatie tot inwerkingtreding van de bepalingen uit het decarbonisatiepakket is nog onderwerp van onderhandeling in het kader van de discussie over de noodverordeningen. De (ongewijzigde) solidariteitsmaatregelen voor landen met LNG-installaties behouden echter in alle gevallen een tijdelijk karakter.

8
Waarom kiest het kabinet ervoor om met deze verstrekkende maatregel in te stemmen die Nederland ruimte ontneemt om zelf te handelen in een gascrisis?

Antwoord
Zoals aangegeven in de geannoteerde agenda heeft Nederland indertijd ingestemd met de gassolidariteit verordening en dus ook met deze bepalingen om een gezamenlijke aanpak niet in de weg te staan mocht het komen tot een gascrisis (een groot fysiek tekort aan gas dat niet door de markt kan worden opgevangen). Om dezelfde reden stemt Nederland ook nu in met de tijdelijke verlenging van maximaal één jaar. Overigens is het niet zo dat de maatregelen in de verordeningen Nederland de ruimte ontnemen om zelf te handelen in een gascrisis. Voordat wordt toegekomen aan het verlenen of ontvangen van solidariteit moeten lidstaten alle mogelijke maatregelen nemen om tekorten te voorkomen dan wel te mitigeren.

De leden van de VVD-fractie hebben dan ook ernstige zorgen over de extra verplichtingen betreffende LNG-faciliteiten en de verplichting om gas te leveren aan andere lidstaten. Dit gezien de schaalgrootte van de LNG-faciliteiten in Nederland.

9
Deze leden vragen daarom welke negatieve gevolgen verwacht worden bij deze maatregel en welke gevolgen dit geeft voor de sector.

Antwoord
De nu voor tijdelijke verlenging voorliggende verordening is op 30 december 2022 in werking getreden. Dat geldt ook voor de daarin opgenomen bepalingen op het gebied van LNG. De benuttingsgraad van de Nederlandse LNG-faciliteiten (GATE en EET) was gedurende heel 2023 hoog, daarom is de maatregel niet in werking getreden. De eventuele negatieve gevolgen van de maatregel op het moment dat er een beroep op wordt gedaan zijn op voorhand lastig in te schatten.

10
Verder vragen deze leden welke gevolgen de verordening heeft voor het vullen van gasopslagen en mogelijke strategische reserves.

Antwoord
De verordening heeft geen gevolgen voor het vullen van de gasopslagen en ook niet voor eventuele strategische reserves.

11
Zij vragen ook hoe dit aansluit op de prioritering binnen het bescherm- en herstelplan gas (BHG). Deze leden vinden het dan ook vreemd dat het kabinet hiermee instemt gegeven haar bredere standpunt.

Antwoord
De verordening die voorligt voor tijdelijke verlenging staat in principe los van het BHG. Wel kan het zo zijn dat indien een beroep wordt gedaan op Nederland om solidariteit te leveren in het BHG benoemde maatregelen moeten worden ingezet om hier gevolg aan te geven. Daarnaast geldt dat

een lidstaat die zelf beroep doet op solidariteit ook eerst zelf alle stappen van zijn eigen noodplan moet hebben doorlopen. Deze verplichtingen gelden echter al op grond van de eind 2017 vastgestelde Verordening (EU) 2017/1938 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid. De verlenging van de verordening brengt hier geen verandering in.

De leden van de VVD-fractie zijn tevreden dat de Noodverordening Versoepelde vergunningverlening verlengd wordt en de inzet op uitbreiding van versnelde en vereenvoudigde vergunningverlening met waterstofprojecten.

12
Kan de Minister aangeven gezien de lange implementatieduur hoe deze vereenvoudigde vergunningverlening wordt bewerkstelligd?

13
Hoe past de Minister deze versnelling al toe in Nederland? Kan deze ook op het elektriciteitsnet toegepast worden?

14
Welke elementen van deze noodverordening zouden ook wenselijk zijn op de lange termijn?

Antwoord 12 t/m 14
De noodverordening heeft in beginsel rechtstreekse werking en kan in Nederland worden toegepast. VNG, IPO en NPRES hebben in afstemming met het Rijk een handreiking hierover gepubliceerd voor decentrale overheden. Onder meer de regels met betrekking tot het hoger openbaar belang zijn relevant in het kader van het verlenen van de natuurvergunningen op grond van de Wet natuurbescherming. Deze regels omtrent hoger openbaar belang kunnen ook het elektriciteitsnet betreffen. De boodschap en urgentie van de noodverordening heeft bij een aantal cruciale projecten geleid tot snellere besluitvorming rondom vergunningverlening bij energietransitieprojecten – maar de verordening zorgt niet direct voor significante verkorting van termijnen in Nederland.

Daarnaast zijn er structurele voorzieningen getroffen ter versnelling van vergunningverlening op het gebied van energie in de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (EU) 2023/2413. Deze richtlijn is 20 november jl. in werking getreden en moet dan ook nationaal geïmplementeerd worden. De richtlijn bevat maatregelen om vergunningprocedures voor hernieuwbare energieprojecten te versoepelen en te versnellen. Eén van de maatregelen om dit te bewerkstelligen betreft de aanwijzing door lidstaten (i) van gebieden voor de versnelde realisatie van hernieuwbare energieprojecten (versnellingsgebieden) en (ii) gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur die nodig zijn om hernieuwbare energie in het elektriciteitssysteem te integreren (infra-gebieden). Onder voorwaarden kan voor projecten (hernieuwbare energieproductie en elektriciteitsinfra) in deze gebieden een aantal vrijstellingen gelden van de verplichting om een milieueffectrapportage op projectniveau uit te voeren (o.g.v. de MER-richtlijn) en verplichtingen inzake soorten- en gebiedsbescherming op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De richtlijn biedt hierdoor meer afwijkingsmogelijkheden en versnelling dan de noodverordening.

De leden van de VVD-fractie zijn nog steeds van mening dat het marktcorrectiemechanisme er niet had moeten komen en vragen de Minister of hij nog mogelijkheden ziet om de komende periode – mogelijk via additionele impact assessments – de risico's van het marktcorrectiemechanisme verder te verminderen. Deze leden gaan ervan uit dat als er niet voldaan

wordt aan de randvoorwaarden van het kabinet bij de eenjarige verlenging van het MCM het kabinet dan ook tegen deze verlenging zal stemmen.

15
De leden van de VVD-fractie vragen verder of het kabinet bereid is om het afsluiten van langetermijninkoopcontracten te agenderen bij de update omtrent de externe energiebetrekking en ook als mogelijk onderwerp voor het Belgische voorzitterschap?

Antwoord
Ik laat momenteel onderzoek uitvoeren naar het veiligstellen van de lange termijn LNG-behoefte van Nederland en de rol die langetermijncontracten daarbij kunnen spelen. Zodra dit onderzoek gereed zal ik de Tweede Kamer daarover informeren.
Overigens mag niet uit het oog worden verloren dat het niet overheden zijn maar bedrijven die contracten met producenten aardgas afsluiten. Wat dat betreft wijs ik er nogmaals op dat er inmiddels een reeks succesvolle tenders is gehouden in het kader van de Europese vraagbundeling via het EU Platform AggregateEU en dat Nederlandse bedrijven een van de grootste aandelen hebben in de volumes die koper aan verkoper koppelen via dit platform. Het platform biedt sinds kort ook ruimte voor matching van contracten met een looptijd tot 5 jaar (zie ook Kamerstuk 29 023, nr. 449).

16
Daarnaast vragen deze leden of gezamenlijke kennis- en innovatieontwikkeling op het gebied van SMR's samen met België mogelijk is.

Antwoord
Op het gebied van nucleaire kennis- en innovatieontwikkeling tussen Nederland en België lopen verschillende initiatieven, zoals het Thalassa-overleg om grensoverschrijdende samenwerking te versterken. Een uitkomst uit het overleg van 19 april 2022 is een versterkte samenwerking om een oplossing te vinden voor hoogradioactief afval op Europees niveau.

Ook is er een politieke verklaring getekend op 18 december 2022 op het gebied van energiesamenwerking. Deze biedt ruimte en mogelijkheden om de samenwerking op het gebied van kennis- en innovatieontwikkeling te versterken. In het kader van deze verklaring zijn er enkele samenwerkingsinitiatieven opgezet. Zo hebben het Belgische ingenieursbedrijf Tractebel en het Nederlandse NRG|PALLAS op 17 maart jl. tijdens de Belgisch-Nederlandse nucleaire top een intentieverklaring getekend om samen te werken ter ondersteuning van de nieuwbouw van kerncentrales in Nederland. Ondertussen wordt er gewerkt aan een vervolg van de Belgisch-Nederlandse nucleaire top – gericht op zowel het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid – die naar verwachting in het voorjaar van 2024 zal plaatsvinden.

Het Belgische Studiecentrum voor Kernenergie (SCK-CEN) heeft begin 2022 extra middelen (€ 100 miljoen) ontvangen van de Belgische regering, voor onderzoek naar zogenoemde generatie-IV-SMR's. In het Meerjarig Missie-gedreven Innovatieprogramma Kernenergie, dat binnenkort aan de Tweede Kamer wordt gestuurd, worden middelen vrijgemaakt voor onderzoek naar generatie-IV-technologieën. Bij de uitwerking van het innovatieprogramma onderzoek ik de concrete raakvlakken voor verdere versterking van de bilaterale samenwerking.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de door de Minister voor Klimaat en Energie opgestelde geannoteerde agenda voor de Energieraad van 19 december 2023. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie onderschrijven de kritiekpunten die de Minister aanlevert op het verlengen van de noodverordeningen, maar steunen hem eveneens in het besluit om akkoord te gaan met verlenging. De Minister stelt dat het marktcorrectiemechanisme niet tot negatieve effecten heeft geleid.

17
Maar kan de Europese Commissie ook aantonen dat er sprake is van positieve effecten die de noodzakelijkheid van voortzetting ondersteunen?

Antwoord
In de analyses van de Europese Commissie wordt geen koppeling gemaakt tussen de inwerkingtreding van het MCM en potentiële positieve effecten, bijvoorbeeld ten aanzien van het prijsniveau. De Commissie kan slechts aantonen dat er zich geen negatieve effecten van het MCM hebben voorgedaan in het afgelopen jaar.
Dat de gasprijzen in de EU dit jaar een stuk lager zijn dan vorig jaar, is mede het resultaat van een verbeterde vraag-aanbod balans op de gasmarkt. Dit komt voort uit een combinatie van aan de ene kant een lagere gasvraag door o.a. zacht weer, verminderde vraag en besparingsmaatregelen en aan de andere kant voldoende aanbod door goed gevulde gasopslagen en uitbreiding van de importcapaciteit van vloeibaar gas (LNG).

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de gang van zaken, waarbij het Europees parlement feitelijk buitenspel wordt gezet, zeer ongewenst is.

18
Zij vragen de Minister om dit stevig kenbaar te maken tijdens de Energieraad en hierbij aan te geven dat een dergelijke werkwijze de democratische legitimiteit van de Europese Unie kan schaden.

Antwoord
Ik hecht aan inspraak van het Europees parlement in het wetgevingsproces, zeker nu de acute zorgen over leveringszekerheid en energieprijzen minder groot zijn dan vorig jaar. Nederland zal dit in de Raad nogmaals benadrukken.

19
De leden van de D66-fractie vragen tot slot om, indien van toepassing sinds de brief van 8 september 2023 (Kamerstuk 22 112, nr. 3767), een update te geven over de stand van zaken van het uittredingsproces uit het Energiehandvestverdrag.

Antwoord
De situatie die wordt beschreven in de Kamerbrief van 8 september 2023 is onveranderd. Op 7 juli 2023 heeft de Europese Commissie twee nieuwe voorstellen tot Raadsbesluiten opgesteld waarin zij voorstelt dat de EU en Euratom het Verdrag opzeggen. Hierbij heeft de Commissie ook verduidelijkt dat met de opzegging van het Verdrag door de EU en Euratom, ook van de lidstaten verwacht zou worden dat zij het Verdrag opzeggen. Nog altijd wil een aanzienlijk deel van de EU-lidstaten zelfstandig partij blijven

bij het Verdrag, waardoor er geen gekwalificeerde meerderheid is om uit te treden. Nederland blijft inzetten op snelle gecoördineerde uittreding en de nationale procedure voor uittreding loopt. Het is op dit moment niet duidelijk op welke termijn de besluitvorming op EU-niveau over het Commissievoorstel verder zal verlopen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de Geannoteerde Agenda Raad voor de Energieraad. Deze leden hebben een aantal vragen.
De leden van de BBB-fractie lezen dat de verlenging van de drie noodverordeningen geschiedt op basis van artikel 122 VWEU. Dit geeft de Raad de mogelijkheid om ten tijde van crises op voordracht van de Commissie noodmaatregelen te treffen zonder dat hier instemming van het Europees parlement voor nodig is. Nederland is hier geen voorstander van, en is van mening dat er een gedegen juridische analyse moet komen.

20
Komen er hier nog vervolgstappen op?

21
Gaat Nederland vragen naar deze juridische analyse en zal deze worden teruggekoppeld aan de Kamer zodra deze afgerond is?

Antwoord
Nederland en andere lidstaten hebben mondeling vragen gesteld aan de Juridische Dienst van de Raad over de toepassing van artikel 122 VWEU als juridische grondslag voor verlenging van de noodmaatregelen.
In advies 9062/20 (openbaar) en advies 14238/21 (deels openbaar) heeft de Juridische Dienst van de Raad reeds aangegeven dat de Raad, gelet op de ruime formulering van artikel 122, lid 1, VWEU over een ruime beoordelingsmarge beschikt. Voor de toepassing van artikel 122, lid 1, VWEU moet volgens die adviezen voldaan zijn aan vier voorwaarden: 1) er moet sprake zijn van een noodsituatie of van uitzonderlijke omstandigheden die leiden tot ernstige moeilijkheden in de economische situatie van lidstaat, en niet met gewone maatregelen van de Unie kunnen worden aangepakt; 2) «Passende maatregelen» die op grond van artikel 122, lid 1, VWEU worden genomen, moeten in verhouding staan tot de ernst van de situatie; 3) Maatregelen op grond van artikel 122, lid 1, VWEU moeten tijdelijk van aard zijn; 4) Aangezien artikel 122, lid 1, VWEU onder titel VIII valt dat betrekking heeft op het economisch beleid van de EU, moeten de maatregelen economisch van aard zijn.
De Juridische dienst van de Raad heeft mondeling bevestigd dat voor de verlenging van de noodmaatregelen is voldaan aan bovengenoemde voorwaarden. De Juridische Dienst heeft hierbij gekeken of de noodsituatie, in dit geval in het bijzonder de nog aanhoudende krapte op de mondiale gasmarkt, goed is toegelicht in de overwegingen in de betreffende noodverordeningen. Volgens de Juridische Dienst is dit het geval.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de Nederlandse kritiek op aangaande de Noodverordening solidariteit bevorderen. In het verleden werd er voorbijgegaan aan het feit dat lidstaten geen gas inkopen en ook niet over mogelijkheden beschikken om bedrijven voor te schrijven hoe en waar zij hun gas inkopen. Ook was er kritiek over extra solidariteitsverplichtingen voor lidstaten met LNG-installaties, dit omdat de uitvoering daarvan erg complex is door onder meer de hiervoor noodzakelijke afspraken over transit door andere lidstaten naar een lidstaat die op deze een bepaling een beroep doet. De kritiekpunten gelden nog steeds voor Nederland, maar stemt wederom in.

22
Bleek de kritiek van een jaar geleden terecht?

Antwoord
Omdat de gasleveringssituatie zich in 2023 positief ontwikkelde is er geen één lidstaat geweest die een beroep heeft moeten doen op de (solidariteits)bepalingen uit de verordening. Hierdoor is niet aan te geven of de kritiek terecht was. Naast acties vanuit de overheid hebben aardgasbedrijven er onder meer voor gezorgd dat de gasopslagen per 1 november 2023 een vulgraad van bijna 100% kenden.

23
Hoe heeft zich dit in de praktijk geuit en is dit het waard om alsnog voor te stemmen, los van het krachtenveld en een gezamenlijke aanpak niet in de weg willen staan?

24
Ook hebben deze leden nog een vraag over het decarbonisatiepakket. Vermeld staat dat er goed bekeken gaat worden of er vanaf de inwerkintreding van het pakket geen overlap gaat ontstaan tussen verordeningen. Hoe gaat dit bekeken worden en kan de Kamer deze bevindingen dan ook inzien?

Antwoord
Nederland heeft de verplichting zorg te dragen voor een minimale deelname van Nederlandse aardgasbedrijven aan het gezamenlijk inkoopplatform. Nederland voldoet tot nu toe aan zijn verplichtingen tot minimale deelname van aardgasbedrijven aan het inkoopplatform. Dit is het gevolg geweest van vrijwillige deelname vanuit aardgasbedrijven. Voorts is het solidariteitsmechanisme op heden nog niet geactiveerd, omdat dit enkel kan in uiterste gevallen. Mijn kritiek heeft zich hierdoor tot heden nog niet verwezenlijkt. Dat laat onverlet dat ik aardgasbedrijven niet kan dwingen tot verplichte deelname aan het gezamenlijk inkoopplatform en de uitvoering van de extra solidariteitsverplichtingen, wanneer deze geactiveerd worden, erg complex blijven.
De bepalingen over de gezamenlijke inkoop van gas en de solidariteitsbepalingen uit de noodverordening worden (in aangepaste vorm) permanent gemaakt in het zogenaamde decarbonisatiepakket. Om het gat tussen het verlopen van de noodverordening en de inwerkingtreding van het decarbonisatiepakket te overbruggen, wordt de noodverordening verlengd tot 31 december 2024. De Nederlandse inzet is om overlap te voorkomen door de bepalingen uit de noodverordening buiten werking te stellen zodra het decarbonisatiepakket inwerking is getreden. Ik zal in het verslag van de Energieraad er nader bij stilstaan of en hoe overlap is voorkomen.

De leden van de BBB-fractie lezen aangaande de Noodverordening Marktcorrectiemechanisme dat Nederland getracht heeft extra parameters in te bouwen die zorgen dat het instrument enkel in uiterste gevallen ingezet kan worden. Ook valt de lezen dat Nederland (indien het krachtenveld niet op de hand van Nederland is) zou kunnen instemmen met een verlenging van een jaar mits er geen aanpassingen worden gedaan anders dan allicht enkele technische aanpassingen.

25
Welke parameters heeft Nederland toentertijd ingebouwd en gaan deze mee indien Nederland opnieuw gaat instemmen, of moet daar opnieuw over onderhandeld worden?

Antwoord

Tijdens de onderhandelingen over het MCM heb ik actief alternatieve voorstellen neergelegd die 1) de negatieve impact van het MCM zoveel mogelijk mitigeren; 2) ervoor moeten zorgen dat het mechanisme echt als een allerlaatste middel ingezet wordt door zo hoog mogelijke triggers voor activatie en zo objectief mogelijke criteria voor opschorting; 3) het mechanisme bij enige aangebrachte schade direct op te schorten. Delen van deze voorstellen hebben hun weg gevonden in de activerings, opschortings- en deactivatievoorwaarden van het huidige MCM. Bijvoorbeeld bij de hoogte van de activeringsprijs en de redenen om activatie van het MCM op te schorten, zoals een verstoring van de gasmarkt en gas futuresmarkt. Het is een minimale eis voor Nederland dat de parameters in de MCM-verordening ongewijzigd blijven. In het verlengingsvoorstel stelt de Commissie voor om enkel de periode waarin de MCM-verordening actief is met een jaar te verlengen en geen verdere aanpassingen te doen, wat in lijn is met onze minimale eis.